

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพเพื่อพัฒนาทักษะ
การแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
THE DEVELOPMENT OF KLONG SIE SUPARP COMPOSING TASKS
FOR MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS

สุพัชชา ตรงต่อกิจ**

บทคัดย่อ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) แบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งโคลงสี่สุภาพ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) ทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* บทความนี้เรียบเรียงจาก การค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพเพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม

** นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หมายเหตุ : คำสำคัญ (Key Words) ได้แก่ (โคลงสี่สุภาพ) (แบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ) (แบบฝึกทักษะ)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะ การแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบฝึกการแต่งโคลงสี่สุภาพ แผนการจัดการเรียนรู้การแต่ง โคลงสี่สุภาพ

เกณฑ์การให้คะแนนการแต่งโคลงสี่สุภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 80.76/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80
2. ทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Matthayomsuksa Three Students to meet the hypothetical criterion of 80/80 percent 2) to compare the Matthayomsuksa Three Students' Composing skills Klong Sie Suparp before and after learning by Klong Sie Suparp Composing Tasks

The samples were 30 Matthayomsuksa Three Students who study in the second semester of academic year 2016 of Chanpradittharam Wittayakom School in Bangkok The instruments used to collect data include tasks on Composing Klong Sie Suparp, lesson plans for Composing Klong Sie Suparp, a scoring in Composing Klong Sie Suparp The data were analyzed by mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.) and t-Test dependent.

The findings were follows:

1. The efficiency percentage of the Klong Sie Suparp Composing Tasks was 80.76/83.33 that higher than expected criterion 80/80
2. The Matthayomsuksa Three Students' Composing skills after using the Klong Sie Suparp Composing Tasks was higher than before using the Klong Sie Suparp Composing Tasks at the level of .05

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยมี 5 สาระ คือ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทยและสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 38)

หลักการใช้ภาษาไทย จัดอยู่ในสาระที่ 4 มีมาตรฐานการเรียนรู้คือ มาตรฐาน 4.1 “เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและการรักษาภาษาไว้เป็นสมบัติของคนในชาติ โดยระบุหัวข้อที่ต้องเรียนรู้ว่า “ศึกษาธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2551, หน้า 2-3)

โดยหลักสูตรนั้นกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ให้นักเรียนทุกช่วงชั้นสามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทต่างๆ ได้ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ท4.1 ม.3/6 กำหนดให้ผู้เรียนแต่งโคลงสี่สุภาพ แต่จากการสอนพบว่านักเรียนไม่สามารถแต่งโคลงสี่สุภาพได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนยังไม่เข้าใจในเรื่อง คำเอก คำโท ฉันทลักษณ์ของโคลงสี่สุภาพและไม่มีคลังคำพอรวมทั้งการไม่ได้ฝึกฝนบ่อยๆ จึงไม่สามารถแยกคำได้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนขาดประสิทธิภาพในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

สุนทรী เฉลิมพงศธร (2533, หน้า 111) กล่าวว่า “นักเรียนไม่สามารถแต่งบทร้อยกรองได้เพราะไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำใช้คำศัพท์ยากโดยที่ไม่เข้าใจความหมายและจากลักษณะบังคับของร้อยกรองไม่ได้” สอดคล้องกับสุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย (2536, หน้า 137) ที่แสดงความคิดเห็นว่า “การเขียนคำประพันธ์ ร้อยกรองเป็นการเขียนที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนมากกว่าการเขียนในรูปแบบอื่น การสอนเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองนี้จึงดูเป็นเรื่องยากสำหรับครู ส่วนในด้านตัวนักเรียนเองก็รู้สึกว่าจะไม่ใช่ของง่าย” จากเหตุผลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาในการสอนเขียนร้อยกรองเป็นเรื่องสำคัญใน การจัดการเรียนการสอนและสมควรได้รับการแก้ไขพัฒนา

แนวทางในการสอนแต่งโคลงสี่สุภาพที่น่าสนใจวิธีหนึ่งคือการใช้แบบฝึกทักษะ อธิญา เหมียมจุล (2547, หน้า 9) กล่าวว่า “แบบฝึกมีส่วนช่วยส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้สอนทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนและช่วยนักเรียนให้เรียนได้ดีที่สุดตามความสามารถของตนเอง” สอดคล้องกับ พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์ (2557, หน้า 98) กล่าวว่า “แบบฝึกการแต่งโคลงสี่สุภาพ เป็นการพัฒนาทักษะผู้เรียน โดย

สามารถจัดลำดับเนื้อหาตามความยากง่าย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้การแต่งโคลงสี่สุภาพประสบความสำเร็จโดยง่าย”

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะ การแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐาน

1. แบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียน 124 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น (independent variables) ได้แก่ การเรียนโดยการใช้แบบฝึกทักษะ การแต่งโคลงสี่สุภาพ
2. ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ
3. ระยะเวลาที่ใช้ทดลองการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองจำนวน 10 คาบเรียน
4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เรียน เรื่อง การแต่งโคลงสี่สุภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ
2. ครูผู้สอนได้แนวทางในการสร้างชุดแบบฝึกวิชาภาษาไทย เพื่อไว้ใช้พัฒนาทักษะนักเรียนในทักษะอื่นๆ ต่อไป

เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

มาตรฐานตัวชี้วัด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

1. จำแนกและใช้คำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย
2. วิเคราะห์โครงสร้างประโยคซับซ้อน
3. วิเคราะห์ระดับภาษา
4. ใช้คำทับศัพท์และศัพท์บัญญัติ
5. อธิบายความหมายคำศัพท์ทางวิชาการและวิชาชีพ
6. แต่งบทร้อยกรอง

ความรู้เกี่ยวกับการสอนแต่งโคลงสี่สุภาพ

ความหมายของโคลง กำชัย ทองหล่อ (2552, หน้า 396) ได้อธิบายความหมายว่า โคลง คือ คำประพันธ์ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีวิธีเรียบเรียงถ้อยคำเข้าคณะ มีกำหนดเอกโทและสัมผัส แต่มิได้บัญญัติครุหลุ

ประเภทของโคลง กำชัย ทองหล่อ (2552, หน้า 396) แบ่งโคลงออกเป็น 3 ประเภท คือ โคลงสุภาพ โคลงฉันท์ และ โคลงโบราณ แต่ละประเภทแบ่งเป็นชนิดย่อย ๆ ดังนี้

1. โคลงสุภาพแบ่งออกเป็น 7 ชนิด คือ โคลงสองสุภาพ โคลงสามสุภาพ โคลงสี่สุภาพ โคลงตรีพิชพรรณ โคลงจัตวาฉันท์ และโคลงกระทู้
2. โคลงฉันท์ แบ่งออกเป็น 6 ชนิด คือ โคลงสองฉันท์ โคลงสามฉันท์ โคลงสี่ฉันท์วิธมาลี โคลงสี่ฉันท์บาทกฤษณกร โคลงสี่ฉันท์ตรีพิชพรรณ และโคลงสี่ฉันท์จัตวาฉันท์
3. โคลงโบราณ แบ่งออกเป็น 8 ชนิด คือ โคลงวิษุมาลี โคลงมหาวิษุมาลี โคลงจิตรลดา โคลงมหาจิตรลดา โคลงสินธุมาลี โคลงมหาสินธุมาลี โคลงนันทายี โคลงมหา นันทายี

ลักษณะข้อบังคับของโคลง ลักษณะข้อบังคับของโคลงที่เป็นแบบแผนบัญญัติไว้ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติแต่งโคลงประกอบด้วย 6 อย่าง คือ คณะ พยางค์ สัมผัส คำเอกคำโท คำเป็นคำตาย และคำสร้อย

1. คณะ คือ แบบบังคับที่วางเป็นกฎเกณฑ์ไว้ว่า ร้อยกรองชนิดนั้นจะต้องมีจำนวน คำ จำนวนวรรคเท่าไร เช่น โคลงสี่สุภาพกำหนดไว้ว่า 1 บท มี 4 บาท แต่ละบาทมี 2 วรรค คือ วรรคหน้ามี 4 คำ วรรคหลังมี 2 คำบ้าง 4 คำบ้าง ลักษณะข้อบังคับเป็นสิ่ง สำคัญที่ร้อยกรองแต่ละประเภทจะต้องมี มิฉะนั้นจะบอกไม่ได้ว่าเป็นร้อยกรองชนิดใด

2. พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ บางครั้งก็มีความหมายบางครั้งก็ไม่มี ความหมายแต่ถือว่าเป็นคำ ในการแต่งร้อยกรองจะถือว่าพยางค์ก็คือคำ แต่ถ้าพยางค์นั้น มีเสียงเป็นลหุจะรวม 3 พยางค์เป็น 1 คำก็ได้ เช่น ภริยา (3 พยางค์) จะนับเป็น 1 คำ หรือ 2 คำก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะข้อบังคับของร้อยกรองแต่ละประเภท

3. สัมผัส คือ ลักษณะที่บังคับให้ใช้คำคล้องจอง ซึ่งเป็นลักษณะบังคับที่สำคัญที่สุดในร้อยกรองทุกประเภท หมายความว่าไม่มีร้อยกรองประเภทใดที่ไม่บังคับสัมผัส ดังนั้น ลักษณะการแต่งที่ขาดสัมผัสจึงไม่ใช่ร้อยกรอง และสัมผัสในโคลงมีทั้งสัมผัสบังคับ (สัมผัส นอกเป็นสัมผัสสระ) และสัมผัสไม่บังคับ (สัมผัสในมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ) จะ นิยมสัมผัสพยัญชนะหรือสัมผัสอักษรมากกว่าสัมผัสสระ

4. คำเอก คำโท เป็นลักษณะข้อบังคับของโคลงโดยเฉพาะ ซึ่งจะกำหนดไว้ในตำแหน่งบังคับแต่ละประเภทของโคลง จะไม่มีไม่ได้เพราะคำเอกคำโทถือเป็นเรื่องของโคลงโดยเฉพาะ

4.1 คำเอก คือ พยางค์หรือคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกปรากฏอยู่ จะใช้คำตายแทนคำเอกก็ได้ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ชี ชะ มั๊ก มาก ฯลฯ จะใช้คำเอกโทชแทนก็ได้

คำเอกโทช คือคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกปรากฏอยู่ แต่คำนั้นไม่ใช่คำเอกที่แท้จริงเป็นแต่เพียงสร้างศัพท์หรือภาษาปรุงแต่งของกวีที่สร้างขึ้นให้เป็นคำเอก เช่น ถ้ำ เข้า ใช้เป็นท่า เค่า ฯลฯ

4.2 คำโท คือ พยางค์หรือคำที่มีรูปวรรณยุกต์โทปรากฏอยู่ เช่น น้ำ ป่า ช้าง นี น่อง ต้อง เสี้ยว ฯลฯ จะใช้คำโทชแทนก็ได้

คำโทช คือ คำที่มีรูปวรรณยุกต์โทปรากฏอยู่ แต่คำนั้นไม่ใช่คำโทที่แท้จริงเป็นแต่เพียงสร้างศัพท์หรือภาษาปรุงแต่งของกวีที่สร้างขึ้นให้เป็นคำโท เช่น เล่น ช่วย ใช้เป็นหลั่น ฉั่วย ฯลฯ

5. คำเป็นคำตาย เป็นลักษณะบังคับที่ใช้ในการแต่งโคลง

5.1 คำเป็น คือ คำที่ประกอบด้วยสระเสียงยาว (ทิมสระ) ในแม่ ก กา และคำที่มีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอว รวมทั้งสระเสียงสั้น 4 ตัว คือ อ่า ไอ โอ เออา เช่น ตาคำชมเขยคนหุงข้าวเหนียวในครัวไฟ

5.2 คำตาย คือ คำที่ประกอบด้วยสระเสียงสั้น (รัสสระ) ในแม่ ก กา ยกเว้น สระอ่า ไอ โอ เออา และคำที่มีตัวสะกดในแม่ กก กต กบ เช่น นกกระทอดกับนก กะปูดจิกพริก

6. คำสร้อย คำสร้อยจะเขียนเต็มท้ายบาทของโคลง จะมีหรือไม่มีก็ได้ ถ้าความของโคลงนั้นสมบูรณ์ไพเราะอยู่แล้ว ไม่ต้องมีสร้อยเติมก็ได้

หลักสำคัญเกี่ยวกับการสอนแต่งโคลงสี่สุภาพ ประทีป วาทิกทินกร (2554, หน้า 133-134) ได้กล่าวถึงวิธีการแต่งโคลงสี่สุภาพไว้ว่า การแต่งโคลงสี่สุภาพเรื่องหนึ่ง หรือความคิดหนึ่งจะให้จบภายในบทเดียวหรือหลาย ๆ บทก็ได้แต่มีข้อสำคัญอยู่ว่าควรจะบรรจุความตอนหนึ่ง ๆ ไว้ภายในโคลงบทเดียว ดังนั้นในการเขียนโคลงแต่ละบทจึงควรมีวิธีการดังนี้

1. คิดเนื้อเรื่องเป็นคำพูดธรรมดาเสียก่อนว่า ต้องการจะเขียนเรื่องอะไรลงไป ในโคลง เช่น คิดว่า “กวีซึ่งสร้างผลงานเอาไว้หน้านั้นนอกจากจะทำให้คนอื่นเป็นสุขแล้ว ตัวกวีเองก็พลอยมีความสุขไปด้วย ฉะนั้นถึงแม้ว่าการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์จะเป็นงานที่ยากยิ่ง แต่กวีก็เพียงสร้างขึ้นจนกระทั่งสำเร็จสมความตั้งใจ” หรือคิดว่า “งานของครูเป็นงานที่น่าเหน็ดเหนื่อย เพราะคำสั่งสอนที่อุตสาหะให้กับศิษย์นั้นบางครั้งก็กลับเลื่อนไป ไม่บังเกิดผล

อะไรขึ้นมา แต่ถึงกระนั้นครูก็ไม่ปรียากบ่นหรือแสดงความน้อยเนื้อต่ำใจออกมาให้ปรากฏ” ดังนี้ เป็นต้น

2. พยายามนึกย่อความให้เหลือประมาณ 30 คำ โดยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ละประมาณ 7 คำ นั่นคือพยายามบรรจุคำลงในแต่ละบาทให้ครบพอดี ถ้าคำยังไม่พอก็คิดอ่านเพิ่มคำสร้อยได้อีก 2 แห่ง

3. หาสัมผัสนอกทั้งสองชุด คือ ชุดแรกได้แก่คำสุดท้ายของบาทที่ 1 กับคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3 ส่วนชุดที่ 2 คือ คำสุดท้ายของบาทที่ 2 กับคำที่ 5 ของบาทที่ 4

4. ใส่คำเอก 7 แห่ง และคำโท 4 แห่ง ตามลักษณะบังคับ ถ้าหากติดขัดก็ให้นึกถึงข้ออนุโลมซึ่งอาจใช้คำอย่างอื่นแทนได้

แบบฝึก

ความหมายของแบบฝึก วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547, หน้า 83) สรุปว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเสริมสำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งในหนังสือ ส่วนใหญ่จะมีแบบฝึกทักษะอยู่ท้ายบทเรียน หรือเป็นแบบฝึกที่ครูสร้างขึ้น มา เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน

ความสำคัญและประโยชน์ของแบบฝึกเสริมทักษะ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547, หน้า 83-84) สรุปไว้ว่า แบบฝึกทักษะมีประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ครูได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน
4. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น และสามารถประเมินผลงานของตนเองได้
5. ฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง
6. ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
7. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่จะช่วยให้เกิดผลดังกล่าวได้แก่ฝึกทันทีหลังจากเรียนเนื้อหาอันฝึกซ้ำในเรื่องที่เรียน

ลักษณะของแบบฝึกที่ดี สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2536, หน้า 221) ได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนเพื่อนำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกทักษะ สรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้โดยการฝึกหัด (Lew of Exercise) ธอร์นไคค์ กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อมีการฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึก

ทักษะจึงควรสร้างเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนเรื่องหนึ่ง ๆ ซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง โดยแบบฝึกทักษะจะมีหลายรูปแบบเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายอันจะส่งผลทำให้ความสนใจการฝึกลดลงและไม่เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differential) ควรคำนึงถึงเสมอว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความถนัด ความสามารถและความสนใจต่างกัน ดังนั้นในการสร้างแบบฝึกทักษะจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือ ไม่ง่ายเกินไปสำหรับเด็กเก่งและไม่ยากเกินไปสำหรับเด็กอ่อน

3. กฎแห่งผล (Law of Effect) เมื่อนักเรียนได้เรียนไปแล้ว นักเรียนย่อมต้องการทราบผลการเรียนของตนว่าเป็นอย่างไร เมื่อครูผู้สอนให้นักเรียนทำแบบฝึกหรือทำงานใด ๆ จึงควรเฉลยหรือควรตรวจเพื่อให้นักเรียนทราบผลโดยเร็ว ผู้เรียนจะได้ทราบข้อบกพร่อง ความก้าวหน้าของตนเอง ดังนั้น แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น จึงควรมีคำเฉลยเพื่อให้นักเรียนทราบผลโดยเร็ว หรือให้นักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้เอง

4. แรงจูงใจ (Motivation) การสร้างแบบฝึกทักษะที่น่าสนใจจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เด็กอยากทำ จึงควรจัดทำแบบฝึกทักษะจากง่ายไปหายาก เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนพบความสำเร็จและอยากทำแบบฝึกทักษะต่อไป นอกจากนี้แบบฝึกทักษะควรเป็นแบบสั้น ๆ เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อหน่าย ควรมีแบบฝึกทักษะหลายรูปแบบไม่ซ้ำซาก

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ (2532: 495) และ โสภณ นุ่มทอง (2540: 84-86) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

1.1 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภทคือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย

(ผลลัพธ์) ซึ่งค่าประสิทธิภาพกำหนดค่า E1 คือประสิทธิภาพของกระบวนการ และ E2 คือประสิทธิภาพของผลลัพธ์ กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมด ต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด ดังนั้น E1 / E2 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์โดยปกติแล้วกำหนดเกณฑ์ E1/E2 ขึ้นอยู่กับเนื้อหา หากเนื้อหาเป็นความรู้ความจำ มักกำหนดเกณฑ์ไว้ 80/80, 85/85 หรือ 95/95 ส่วนเนื้อหาที่เน้นทักษะมักกำหนดต่ำกว่า เช่น 75/75 อย่างไรก็ตามไม่ควรกำหนดต่ำกว่านี้เพราะกำหนดไว้เท่าใด มักได้ผลเท่านั้น

1.2 กำหนดเกณฑ์โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทำโดยนำแบบฝึกที่สร้างขึ้นไปทดสอบใช้แล้วหาค่าความแตกต่างของคะแนนจากการสอบแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกโดยยึดเกณฑ์ว่าหลังการทดลอง นักเรียนจะได้คะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคำนวณหาค่าที่ (t-test แบบ Dependent Samples) โดยใช้ระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 หากมีความแตกต่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถือว่าแบบฝึกมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ One Group Pretest Posttest Desing

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพก่อนเรียนกับกลุ่มทดลอง โดยใช้เกณฑ์ การให้คะแนนประเมินความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
2. ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การแต่งโคลงสี่สุภาพโดยใช้แบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพที่กำหนดไว้ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง
3. ทดสอบทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพหลังเรียนกับกลุ่มทดลองโดยใช้เกณฑ์ การให้คะแนนประเมินความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความสามารถการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1. แบบฝึกทักษะ การแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพมีค่าประสิทธิภาพ 80.76/83.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึก การแต่งโคลงสี่สุภาพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า แบบฝึกทักษะที่พัฒนามีค่าประสิทธิภาพ 80.76/83.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะขึ้นมาโดยเริ่มจากการศึกษาหลักสูตร และเนื้อหา มนุษยปรัชญาภรณ์ (2557, หน้า 95) มีการลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก และเรียงกันไปตามลำดับขั้นตอนที่ควรรู้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีเชื่อมโยงของการเรียนรู้ว่า การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Responses) ซึ่งประกอบด้วย กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) คือผู้เรียนเรียนรู้เกิดความพร้อม กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) คือการฝึกฝน กระทำซ้ำๆ หรือกระทำบ่อยๆ จนชำนาญ และกฎแห่งผล (Law of Effect) คือผลที่ได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ เมื่อได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ผู้เรียนย่อมอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป ดังนั้นเมื่อเริ่มทำแบบฝึกด้วยเนื้อหาที่ง่าย จึงทำให้ผู้เรียนทำแบบฝึกได้ตั้งแต่เริ่ม เกิดความพร้อม ในการเรียน มีการฝึกฝนกระทำซ้ำๆ ในเนื้อหาแต่ละกิจกรรมทำให้เกิดความชำนาญ

ผลการเปรียบเทียบทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 อาจเนื่องมาจากแบบฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนได้ปฏิบัติซ้ำ ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งแบบฝึกทักษะมีความหลากหลาย ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน เช่นมีทั้งการเติมคำ จับคู่ วงกลมหาข้อผิด เป็นต้นซึ่งการแต่งโคลงสี่สุภาพนั้นเป็นเรื่องที่ผู้เรียนมักมีทัศนคติว่ายาก และเป็นคำประพันธ์ที่ไกลตัว ไม่ได้พบอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ พิไลวรรณ เพชรไฟ (2559, หน้า 71) ว่าการใช้บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องการแต่งโคลงสี่สุภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ได้พัฒนาตนเองและเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดทำวิจัยเพื่อวัดความคงทนของทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพ เนื่องจากการแต่งคำประพันธ์เป็นทักษะที่ต้องอาศัยความชำนาญและทักษะการใช้ภาษา
2. การจัดการเรียนการสอนเรื่องการแต่งโคลงสี่สุภาพ ควรนำกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การทายปริศนาร้อยกรอง มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการให้ความสำคัญกับกิจกรรมของแบบฝึกทักษะที่หลากหลายและมีการยกตัวอย่างที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2522). *ภาษาไทยสำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2553). *สอนหลักภาษาไทยอย่างไรไม่น่าเบื่อ ใน วรรณศิลป์ในดวงใจ ภาษาไทยที่รัก*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *คู่มือจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- ทิตินา แชมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระวรเวทย์พิสิฐ. (2484). *หลักภาษาไทยของพระวรเวทย์พิสิฐ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วรรณศิริ ผลประมุข. (2545). “การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนร้อยกรองและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจรีต เพียรชอบและสายใจ อินทร์มพรรย์. (2522). *วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เสาวลักษณ์ เมฆแดง. (2555). “การพัฒนาแบบฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณสำหรับ

นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.